

Mohamed Ridouani en Geert Swartenbroekx:
'Vlaanderen moet veel meer investeren in
het versterken van de lokale integratiediensten.'

Taalkennis is de sleutel

‘Wie in Vlaanderen wil leven, moet Nederlands leren. Zo snel mogelijk. Voor kinderen is dat in de kleuterklas. En of er dan thuis Turks of Berbers gesproken wordt, doet er niet toe. Alleen op die manier krijgen we een generatie die op haar poten staat en kan opklimmen uit de kansarmoede.’ Daarover zijn Mohamed Ridouani en Geert Swartenbroekx, schepenen van Integratie in Leuven en Genk, het roerend eens. **BART VAN MOERKERKE**

Geert Swartenbroekx is negen jaar schepenen van Jeugd en Sociale Zaken in Genk. Sinds 2007 is hij ook bevoegd voor integratie. Hij combineert zijn ambt met een halftijdse baan als onderwijzer in een Genkse basisschool. Mohamed Ridouani liet drie jaar geleden een baan in de privésector staan voor de politiek. Hij werd meteen Leuvens schepenen van Personeelszaken, Onderwijs, Leefmilieu, Ontwikkelingssamenwerking en Integratie.

Leuven en Genk hebben allebei een integratiedienst of -centrum. Is een aparte werking voor mensen van een andere etnisch-culturele afkomst nodig?

Geert Swartenbroekx: ‘Ja, je moet de werking voor doelgroepen behouden. Maar ik geef meteen mee dat we zoeken naar een andere naam voor onze dienst Integratie. Misschien wordt het de dienst Samenleven in Diversiteit.’

Mohamed Ridouani: ‘Diversiteit gaat over alle kansengroepen. Je moet doelgroepen afbakenen om gericht te kunnen werken, ook al loop je het gevaar van stigmatisering. Dat afbakenen op zich is al een probleem. Wie is een allochtoon? Is dat mijn vader die in de jaren zestig naar hier kwam als gastarbeider? Zijn dat mensen van de tweede of derde generatie? Zijn het recente nieuwkomers?’

Kunt u die vraag beantwoorden?

Geert Swartenbroekx: ‘Ik gebruik de term allochtoon niet graag. De helft van de mensen die in Genk wordt geboren, is van Turkse of Marokkaanse etniciteit.’

Mohamed Ridouani: ‘Allochtoon is een containerbegrip. Het kan helpen in studies maar in de praktijk kun je er niet veel mee aan. Een Marokkaanse Vlaming kan heel erg verschillen van een Turkse Vlaming. Daarom moeten we een doelgroep benoemen zoals hij is, bijvoorbeeld een Vlaming van Turkse origine of kortweg Turkse Vlaming. Ik weet dat het wat lang en moeilijk is, maar

we moeten het zo doen, toch zeker tot de tweede generatie. De derde generatie, dat zijn Vlamingen zonder meer.’

Wat zijn de grote lijnen van zo'n gericht integratiebeleid?

Mohamed Ridouani: ‘Je moet werken op twee domeinen. Er is het harde sociaaleconomische luik: zorgen dat mensen een diploma halen, een dak boven hun hoofd hebben, werk vinden. Het andere, zachte luik is het versterken van de samenhang in de samenleving. Dat gaat dan over culturele initiatieven, interculturaliteit, religieuze beleving, over rust in de wijk.’

Geert Swartenbroekx: ‘Heel dat sociaalculturele luik is in Genk overgedragen aan de dienst Cultuur. Daardoor krijgt de integratiedienst meer ruimte. En je ziet ook een boost in de cultuurraad die meer een afspiegeling wordt van de Genkse samenleving.’

Mohamed Ridouani: ‘Dat is de ideale weg: eerst doelgroepen benaderen en die werking dan stilaan inbedden in het algemene beleid. Genk staat op dat vlak al wat verder dan Leuven. Integratiecentra zijn te lang bezig geweest met couscous- en theeavonden. Alleen daarmee lukt het niet, je moet de harde kant durven aanpakken.’

Wat houdt die harde kant in?

Geert Swartenbroekx: ‘Nederlands leren kan niet genoeg benadrukt worden. Ook de imams zitten op die lijn maar het blijft moeilijk om bepaalde gezinnen te bereiken. De overheid moet nog meer investeren in opvoedingsondersteuning. We hebben een project waarbij we in een wijk één keer per maand langsgaan bij gezinnen met kinderen van 1 tot 2,5 jaar. We vragen de ouders bijvoorbeeld af en toe voor te lezen zodat hun kinderen klaar zijn om naar de kleuterklas te gaan. We benadrukken het belang van de kleuterklas. Afwezigheid daar werkt door in de hele schoolloopbaan en later in de professionele loopbaan.’

Mohamed Ridouani: ‘Een studie van de universiteit van Antwerpen uit 2006 toont aan dat 55 procent van alle mensen van Marokkaanse en Turkse origine onder de armoedegrens leven. Het Vlaamse gemiddelde is 13 procent. Een tweede cijfer: meer dan de helft van de allochtone jongeren heeft geen diploma secundair onderwijs. Dat is een drama, en het is een van de redenen waarom ik in de politiek ben gestapt. In Leuven hebben we nu het buddyproject, waar ik heel trots op ben. Studenten van de universiteit en de hogescholen die leerkracht willen worden, zetten zich als buddy of coach in voor kansarme jongeren, autochtonen en allochtonen, die achterop lopen op school. Na twee jaar bereiken we al een duizendtal leerlingen uit het lager en secundair onderwijs, we hebben driehonderd buddies. Coach en leerling werken twee keer per week gedurende anderhalf uur aan studiemethodiek, motivatie, organisatie. De resultaten zijn goed, de leerlingen gaan erop vooruit. Maar het blijft natuurlijk remediëren, ik zou veel liever het probleem aan de basis oplossen. En taal is en blijft daar het grootste struikelblok.’

Geert Swartenbroekx: ‘Wat me verontrust is dat je steeds vaker ziet dat meisjes trouwen met iemand uit het land van herkomst en thuis weer Turks of Berbers beginnen te praten. Dan komen de kinderen naar school zonder dat ze een woord Nederlands spreken. Terwijl ik weet dat de moeder perfect Nederlands spreekt, want ze zat vroeger bij mij in de klas. Mensen blijven de boot missen.’

Mohamed Ridouani: ‘We hebben een generatie nodig die echt op haar poten staat. Nu zeggen universiteiten en bedrijven: “De allochtonen komen niet naar ons, we vinden ze niet.” De waarheid is dat de visvijver leeg is. Er zijn nauwelijks allochtone jongeren met het juiste diploma om door te stromen naar de universiteit of om te gaan werken in een A-functie in het bedrijfsleven. We hebben nog een lange weg te gaan en die begint in de kleuterklas. Ik ben voor het verlagen van de leerplicht naar drie jaar.’

Wat vindt u van onderwijs gedeeltelijk in de eigen taal?

Mohamed Ridouani: ‘Dat heeft geen zin. Ten eerste vind je geen leerkrachten die op een pedagogisch verantwoorde wijze die lessen kunnen geven. En als het niet lukt, krijg je de reactie: “We zijn zelfs bereid ze in hun eigen taal les te geven en toch pakt het niet. Het moet dus aan hun cultuur liggen, aan hun gedrag, hun gewoonten.” Ik voer nooit een debat over taal in culturele zin. Er wordt te veel aan taal gerefereerd als men het heeft over de Vlaamse cultuur, terwijl taal voor mij heel instrumenteel is. Je hebt die kennis nodig om vooruit te geraken. Dat je thuis Turks of Berbers praat, doet er niet toe. Maar op school spreek je Nederlands, zo snel mogelijk. Begin je er pas aan op vijf, zes jaar, dan is het te laat.’

Dat betekent dat je de ouders over de brug moet halen.

Geert Swartenbroekx: ‘We hebben verschillende projecten lopen met ouders en kinderen. Maar ik ben ervan overtuigd dat we nog meer moeten doen.’

Mohamed Ridouani: ‘Je moet op verschillende fronten werken. In het buddyproject halen we er regelmatig de ouders bij, om hun te tonen hoe de begeleiding van hun zoon of dochter loopt. En dan zie je zelfs ouders die in de ouderraad van de school gaan zetelen. Dat is geweldig. Maar we hebben bijvoorbeeld ook een taalproject met vrouwen van de eerste generatie, die hier vaak al dertig jaar wonen maar nog geen woord Nederlands praten. In het begin waren er acht deelnemers, nu zijn het er bijna tweehonderd.

Er is bijvoorbeeld een Koerdische vrouw die Nederlands leerde, zelfvertrouwen kreeg en nu aan de slag is als kassierster. Andere vrouwen zetten zelf projecten op, zoals vrouwen leren fietsen.’

Geert Swartenbroekx: ‘Vrouwen krijg je via projecten wel over de brug. Maar de mannen meekrijgen naar het oudercontact op school! De geringe betrokkenheid van vaders bij de opvoeding is een groot probleem.’

Het lijkt mij dat het tweede, zachte luik van het beleid, het samenleven misschien een nog groter probleem is dan de harde issues.

Mohamed Ridouani: ‘De twee staan niet los van elkaar. Opmerkelijk is dat mensen de kansarmoede niet zien. Allochtonen zien van zichzelf niet dat ze kansarm zijn. En autochtonen zien eerst de culturele verschillen. Ze zeggen niet: “Die Turk of Marokkaan is laaggeschoold en slecht gehuisvest, het is logisch dat hij het moeilijk heeft”, maar ze zeggen: “Het is een Turk of een Marokkaan en daarom vertoont hij dat gedrag”. Als moslims in dit land kansrijk zouden zijn en goed opgeleid, dan zouden ze zich kunnen organiseren en genuanceerde standpunten innemen, dan zouden er minder problemen en confrontaties zijn, en bijvoorbeeld ook minder criminaliteit. Daarom

vind ik dat je niet verkrampt moet doen als het over taal gaat: wie hier wil wonen en leven, moet de taal leren. Punt. En ouders zijn verantwoordelijk voor het schooltraject van hun kinderen. Ook dat is een plicht. Maar op het vlak van samenleven moet je heel voorzichtig zijn. Alles wat bijvoorbeeld met religie te maken heeft, ligt zeer gevoelig. Leuven is gelukkig wel rustig maar er is maar weinig interculturele uitwisseling. Men respecteert elkaar maar men leeft naast elkaar. Dat wil ik veranderen.’

Geert Swartenbroekx: ‘Bij ons is dat ook zo. In de jeugdvereniging bijvoorbeeld zie je de traditioneel Vlaamse kinderen, in het jeugdwelzijnswerk vooral allochtonen. Alleen in de sport loopt dat door elkaar.’

Mohamed Ridouani: ‘Je moet partners zoeken om het samenleven te verbeteren. De moskee kun je in de toekomst niet meer wegdenken. Daarom moet je die verankeren in de stad. Doe je dat niet, dan krijg je louche vzw's die slecht beheerd worden en waarvan je niet weet wat er gebeurt. Door een moskee te erkennen en hem werkingsmiddelen te geven verplicht je hem te professionaliseren en te kiezen voor openheid.’

Geert Swartenbroekx: ‘We zitten maandelijks samen met de imams en de moskeevoorzitter om over maatschappelijke zaken

STEFAN DEWICKERE

Mohamed Ridouani:
‘Integratiecentra zijn te lang bezig geweest met couscous- en theeavonden. Alleen daarmee lukt het niet, je moet de harde kant durven aanpakken.’

te praten. Dat loopt goed. We hebben twee erkende moskees, er moeten er nog veel volgen.'

Boeken we vooruitgang op dat 'zachte' terrein?

Geert Swartenbroekx: 'Ik zie de segregatie eigenlijk toenemen en dat is een zeer gevaarlijke evolutie. We proberen die een halt toe te roepen via projecten als "De Genks" waarin we mensen van verschillende culturen samenbrengen. Nu zijn we stadsdebatten aan het organiseren over samenleven: wat loopt goed, wat stoort je? Dat proces op zich is al heel belangrijk. Daarnaast moet de verslaggeving van die debatten, maar evengoed van gesprekken aan de schoolpoort of op de bus, een inzicht brengen in wat de stad kan doen om tot een nieuw samenlevingsmodel te komen, en wat de mensen zelf kunnen doen. Werken aan samenhang is niet enkel een taak van de overheid.'

Mohamed Ridouani: 'Maar een stadsbestuur moet wel tegen het silodenken, tegen de segregatie ingaan. We moeten interculturele evenementen opzetten, de cultuurdienst moet dingen organiseren, er moeten debatten zijn. Meer diepgaand moeten we ook zorgen voor een sociale mix in de wijk. Je weet dat de meeste allochtonen kansarm zijn, zij zullen dus aankloppen voor een sociale woning. Als je niet oplet, zit je met sociale wijken waar bijna uitsluitend allochtonen wonen. En dat is voor niemand goed. Sociale woningen toewijzen op basis van etniciteit kan natuurlijk niet, maar met het nieuwe grond- en pandende-creet hebben we nu een instrument om aan een sociale mix te werken. Ook private bouwpromotoren kunnen niet langer alleen op de middenklasse mikken.'

Geert Swartenbroekx: 'Wij kampen eigenlijk met het omgekeerde probleem. We hebben heel veel sociale woningen en we willen ook de middenklasse aantrekken.'

Mohamed Ridouani: 'Een mix is gezond. In een wijk waar enkel kansarme gezinnen wonen, kun je zo voorspellen hoe het loopt. En of het nu om allochtone of autochtone mensen gaat, doet er niet toe. De kansarmoede is de kern van de zaak. Als mensen niet sterk genoeg staan, krijg je problemen van onderwijs, van werk, van niet met elkaar overweg kunnen.'

Hoe kijkt u naar de hoofddoekendiscussie?

Geert Swartenbroekx: 'Dat thema versterkt alle extreme standpunten, dat voel je in de wijk en de straat. Maar die discussie wordt onnodig opgeklept. Dat moslims onze taal niet machtig zijn, ligt veel moeilijker en gevoeliger dan de hoofddoek.'

Mohamed Ridouani: 'Een zaak zoals in het Antwerpse atheneum leidt tot polarisering. Het probleem zal zichzelf helaas oplossen via de uitbouw van een islamitisch onderwijsnet. Als dat er op grote schaal komt, heb je de facto segregatie. Ik waag me niet aan een ideologisch debat over de hoofddoek, daar geraak je niet uit. Ik vind dat je zeer tolerant moet zijn als het over religie en identiteit gaat, tenzij er een bedreiging van uitgaat voor de samenleving of voor de vrijheid van anderen. Als de moslims in Vlaanderen en Europa zich bedreigd voelen, zullen ze hun identiteit nog meer willen benadrukken en dan dreigen we in een vicieuze cirkel terecht te komen. Daarom vind ik dat we ze wat ruimte moeten geven, ze zichzelf moeten laten vinden. Dan zul je ook in hun gemeenschap diversiteit zien ontstaan.'

STEFAN DEWICKERE

Geert Swartenbroekx:
'De hoofddoekendiscussie wordt onnodig opgeklept. Dat moslims onze taal niet machtig zijn, ligt veel moeilijker en gevoeliger dan de hoofddoek.'

Krijgen lokale besturen voldoende Vlaamse steun om een integratiebeleid te voeren?

Mohamed Ridouani: 'De lokale integratiediensten zijn het eerste contactpunt als het over integratie gaat. Zij worden geconfronteerd met problemen in de wijk, op school. De bezetting van de meeste integratiediensten is echter ondermaats en niet voldoende professioneel. De provincie verricht goed werk op het vlak van het inburgeringsbeleid en de coördinatie van het integratiebeleid maar er is een scheeftrekking in de financiering. De provincie krijgt vier keer meer middelen dan de integratiediensten van Leuven,

Halle en Vilvoorde samen. Dat klopt niet. Vlaanderen investeert niet voldoende in het versterken van de lokale integratiediensten waardoor ze een slecht imago hebben bij de autochtone bevolking en bij de doelgroepen zelf.'

Geert Swartenbroekx: 'Ook de subsidiëring van goede initiatieven is ontoereikend. Nu moeten we bijna bedelen om een goed project voort te kunnen zetten.'

Bart Van Moerkerke is redacteur van Lokaal

Leuven, 13 & 14 oktober 2009 Ontmoetingsdagen Lokaal diversiteitsbeleid

Vlaanderen verkleurt, deze etnisch-culturele diversiteit plaatst ons voor grote uitdagingen. Problemen inzake achterstelling en integratie stellen zich hier meestal scherper dan bij andere vormen van diversiteit zoals leeftijd en geslacht. Lokale besturen willen een aangepast beleid ontwikkelen om hierop in te spelen.

Zo'n beleid is pas effectief wanneer diversiteit een aandachtspunt wordt in alle lokale beleidssectoren.

De ontmoetingsdag is het sluitstuk van het VVSG-project "etnisch-culturele diversiteit". U kunt er inspiratie vinden om met een effectief lokaal diversiteitsbeleid een antwoord te bieden op de uitdagingen van het samenleven in diversiteit.

www.vvsg.be